

Podlaskie Wieści Oświatowe

Nr 11 (224)

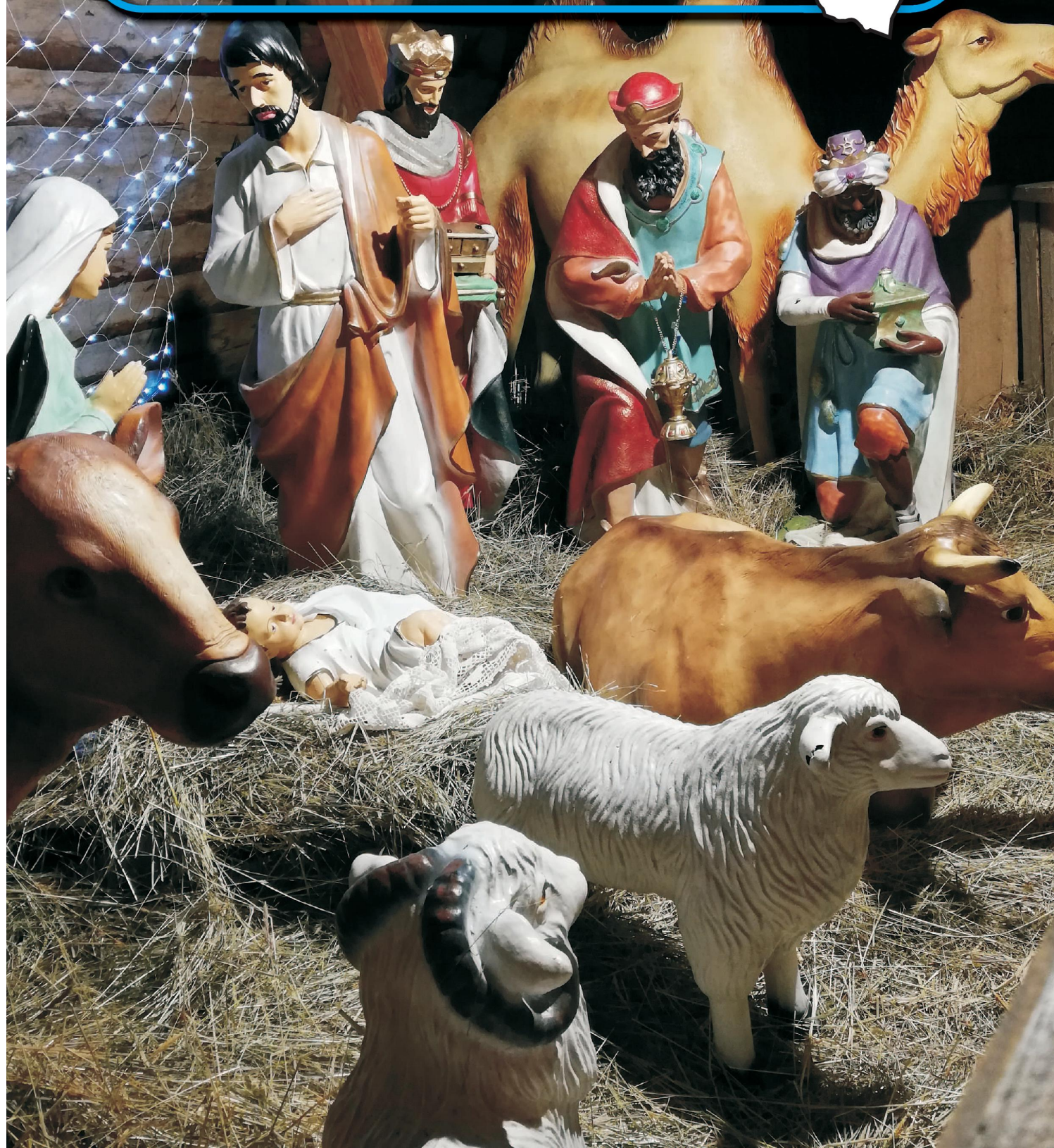
ISSN 1509-3336

grudzień 2019

Suwałki

Łomża

Białystok

W numerze:

Wychowanie patriotyczne

„Europo jesteśmy z Tobą ! 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Białło-Czerwonych”	4
Wielopokoleniowe śpiewanie pieśni i piosenek patriotycznych z okazji 101. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości	8
Patriotyczne Śpiewanie na osiedlu im. Henryka Sienkiewicza w Białymstoku	10

Kształcenie

BohaterON - włącz historię w Jedyne !	11
Edukacja wysokiej jakości dla wszystkich. Szkoła dostępna dla wszystkich - co to znaczy?	12
HOMONIM - kilka słów o nim	13
Czy reklama to makrela ?	17
„Mali szachiści” w Przedszkolu Samorządowym nr 82 w Białymstoku	18

Wydarzenia

II Liceum Ogólnokształcące im. Księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej w Białymstoku ma 100 lat	19
Obchody 30. rocznicy uchwalenia Konwencji o prawach dziecka w placówkach oświatowych w Białymstoku	20
Razem dla Edukacji	22
Teatr - lubię to !	24
Dzień dobry ! Uśmiech proszę...	26

Miesięcznik Kuratorium Oświaty w Białymstoku Rynek Kościuszki 9, 15-950 Białystok
tel. (85) 748 48 48, fax (85) 748 48 49, e-mail: kuratorium@kuratorium.bialystok.pl, www.kuratorium.bialystok.pl

Skład kolegium redakcyjnego: Bożena Arłukiewicz, Maryla Boćkowska, Bożena Chomicka Grażyna Czyżewska, Dariusz Daniluk, Jolanta Górka, Tadeusz Halicki, Maritta Kossakowska, Jolanta Broda, Anna Mózdzyska, Marek Onoszko, Lucja Orzechowska, Krzysztof Ostrowski, Maria Pawełko, Alicja Witkowska .

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania nadesłanych tekstów i zmiany tytułów, nie odpowiada za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Skład i druk: Drukarnia ARES s.c. R. i A. Józefowicz, ul. Włóściańska 58, 15-199 Białystok, tel. 506 043 460,
e-mail: andrzej@aresdruk.pl, www.aresdruk.pl

Nakład: 800 egz.

*Przyszła wreszcie chwila ciszy uroczystej,
Stało się — między ludzi wszedł
Mistrz — Wiekuisty.*

Cyprian Kamil Norwid

W tym pędzącym świecie, tak często pochłoniętym codziennością jest wyjątkowy czas, gdy ten bieg zwalnia. Gdy zostawiamy na chwilę absorbujące nas sprawy i gromadzimy się przy wigilijnym stole, by cieszyć się z narodzin Jezusa Chrystusa.

Niech ten piękny czas Świąt Bożego Narodzenia upłynie Państwu w rodzinnej atmosferze, przepełnionej miłością i życzliwością. Życzę, aby był to czas pojednania, które na trwałe zmieni naszą rzeczywistość.

Niech Dobra Nowina rozbrzmiewająca z groty betlejemskiej rozraduje nasze serca i umocni nadzieję na cały Nowy Rok.

*Beata Pietruszka
Podlaski Kurator Oświaty*

„Europo Jesteśmy z Tobą! 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Biało-Czerwonych”

W poprzednim numerze Podlaskich Wieści Oświatowych zamieściliśmy artykuł podsumowujący Konkurs „Europo Jesteśmy z Tobą! 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Biało-Czerwonych”. Publikujemy trzy artykuły z nagrodzonych szkół.

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Jabłoni Kościelnej

Przypadające w maju uroczystości związane z obchodami Święta Narodowego 3 Maja, Dnia Flagi RP oraz 15 rocznicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej były niepowtarzalną okazją do podjęcia inicjatyw służących budowaniu tożsamości narodowej młodego pokolenia. Tradycją Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Jabłoni Kościelnej jest kształtowanie postaw patriotycznych, wzmacnianie szacunku do polskich symboli narodowych oraz upamiętnianie ważnych dla Polski wydarzeń historycznych. Od wielu lat wspólnie z Urzędem Gminy Nowe Piekuty oraz Parafią św. Piotra i Pawła w Jabłoni Kościelnej obchodzimy w sposób bardzo uroczysty i angażujący środowisko lokalne Święto Konstytucji Trzeciego Maja oraz Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w formie Festynu Rodzinnego. W 2019 roku udało się równocześnie pokazać korzyści i docenić wagę wstąpienia Polski do struktur unijnych. Konkurs „Europo Jesteśmy z Tobą. 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Biało-Czerwonych” był dla nas dodatkową motywacją, aby zaangażować społeczność szkolną, włączyć w działania mieszkańców okolicznych miejscowości oraz pokazać nasze pomysły szerszej publiczności.

Główne obchody miały miejsce 3 maja 2019 roku. Rozpoczęliśmy uroczystą mszą świętą i montażem słowno-muzycznym w wykonaniu uczniów naszej szkoły. Wiersze i pieśni patriotyczne wprowadziły nas w uroczysty i radosny nastrój. Dokładnie przemyśleliśmy symbolikę i starannie przygotowaliśmy dekoracje nawiązujące do barw narodowych. Na placu szkolnym widoczna była

wielkoformatowa flaga Polski oraz baner promujący wywieszanie flagi państwowej jako manifestacji uczuć patriotycznych. Okna i drzwi wejściowe do budynku szkoły przystrojono gołębiami i chorągiewkami w kolorach bieli i czerwieni. Na korytarzach i drzwiach sal lekcyjnych można było podziwiać prace plastyczne, gazetki tematyczne i plakaty. Udekorowaliśmy również halę sportową balonami w kolorach Polski i Unii Europejskiej. Kolorytu patriotycznego dodawały kotyliony, które wykonali uczniowie. Przez cały dzień towarzyszyły nam różne atrakcje: konkursy rodzinne, malowanie twarzy, stoiska z zabawkami i rze-

miosłem artystycznym, degustacja lokalnych potraw, mecz piłki nożnej, występy muzyczne i taneczne.

Aby podkreślić istotę 15. rocznicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej postanowiliśmy zorganizować wyjątkową imprezę promującą idee bycia Polakiem i Europejczykiem oraz integrującą naszą społeczność. W Dzień Europy – 9 maja 2019 roku - przedszkolaki wspólnie z rodzicami świętowały podczas Pikniku Europejskiego. Po wspólnym odśpiewaniu hymnów Polski i Unii Europejskiej odbył się główny punkt programu - międzynarodowe konkursy rodzinne. Nie chodziło o rywalizację, ale o dobrą

zabawę, dlatego też wszystkie drużyny zdobyły medale podkreślające przynależność do Europy. Zaprośiliśmy również gości do tańca. Przypomnieliśmy kroki zorby, kankana, poloneza i krakowiaka, co sprawiło ogromną radość zarówno uczestnikom konkurencji jak i publiczności. Tego dnia zostały również wręczone nagrody w konkursie plastycznym "15 lat Polski w UE". Piknik nie byłby piknikiem bez posiłku na świeżym powietrzu, toteż rodzice przygotowali potrawy charakterystyczne dla krajów europejskich. Mogliśmy skosztować między innymi włoskiej pizzy, niemieckiej białej kielbasy, litewskich słodkości (tinginys i skruzdelynas) oraz oczywiście polskich bitek w sosie i bigosu.

Starszym uczniom zaproponowaliśmy „Europejskie popołudnie

w szkole”. Uczniowie w niebieskich strojach zmagali się z zadaniami w klimacie europejskim, wzięli udział w zawodach sportowych z konkurencjami europejskimi, bawili się chustą animacyjną z poleceniami w językach Europy, kodowali symbole unijne oraz przygotowali słodki poczęstunek z dodatkami w kolorach polskiej i europejskiej flagi. Spotkanie po lekcjach dostarczyło wielu pozytywnych emocji i połączyło naukę z zabawą.

Poza imprezami otwartymi podkreślaliśmy przynależności Polski do Unii Europejskiej na lekcjach i zajęciach dodatkowych w szkole. Powstała wystawa i kąciuki europejskie w klasach, prace plastyczne oraz plakaty o tematyce europejskiej. Uczniowie wzięli także udział w grze szkolnej „Co wiesz o Unii Euro-

pejskiej?”.

Wszyscy, którzy wyrazili chęć i zaangażowali się w proponowane przez nas działania, wykazali się olbrzymią kreatywnością w manifestowaniu patriotyzmu na różne sposoby. Powstały nowe, oryginalne formy przeżywania świąt narodowych, które na pewno wykorzystamy w przyszłości. Będziemy w dalszym ciągu starać się, aby szacunek do Polski na zawsze pozostał w świadomości młodego pokolenia. Cieszymy się także, że organizacja majowych uroczystości stała się okazją do aktywnej współpracy uczniów, nauczycieli, rodziców i mieszkańców okolicznych miejscowości.

Iwona Szymborska
nauczyciel Szkoły Podstawowej
w Jabłoni Kościelnej

Przedszkole Samorządowe nr 26 Integracyjne im. Joanny Strzałkowskiej-Kuczyńskiej w Białymstoku

W maju 2019 r. nasze przedszkole odpowiedziało na zaproszenie Podlaskiego Kuratorium Oświaty i przystąpiło do projektu „EUROPO JESTEŚMY Z TOBĄ. 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Białoczerwonych.”

Projekt stał się doskonałą okazją, aby stawić czoła wyzwaniu, jakim jest kształtowanie wśród dzieci w wieku przedszkolnym poczucia przynależności do Unii Europejskiej jako pełnoprawnego obywatela. Działania ukierunkowane były na podkreślenie

wagi tolerancji, poszanowania kultury, dorobku Polski i innych narodów dla budowy jedności w Europie. Nauczyciele wykazali się dużą pomysłowością w podejściu do zrealizowania tematu tak, aby był jak najbardziej przystępny dla najmłod-

szych.

Zorganizowano m.in:

- paradę europejską – uroczysty przemarsz wokół przedszkola (28 państw reprezentowały dzieci w granatowych pelerynach z flagami państw);

- degustację potraw „Europa na widelcu” – (menu przygotowane dla całego przedszkola): włoski makaron, belgijska czekolada, brytyjskie burgery, polska drożdżówka, czeskie knedliczki;

- kodowanie na macie edukacyjnej „Flaga UE”, „Kotek Scratch Junior odwiedza postacie z bajek”-.

- podróże po Europie - Polska, Fran-

- cja, Włochy, Anglia, Belgia, Czechy – realizowane w grupach metodą projektu. Dzieci poznawały charakterystyczne miejsca, bajki, opowiadania, piosenki, tańce, zabawy i ciekawostki. Poprzez zabawę przyswajały wiadomości o położeniu krajów na mapie Europy, symbolach narodowych, stolicach. Uczyły się prostych zwrotów w języku obcym. Organizowane były seanse filmowe, pokazy mody oraz wiele innych działań. Podsumowaniem pracy było twórcze zaprezentowanie poszczególnych krajów.

- Europejski design:

- wykonanie 28 flag państw członkowskich oraz plakatu (dzieci),

- stworzenie dekoracji na holu głównym, w gablotce oraz dekoracji balonowej (pracownicy),

- aranżacje przestrzeni w salach: tworzenie plakatów, dekoracji i wystawek (rodzice, nauczyciele i dzieci),

- Edukacja w Europie - prezentacja fińskiego i maltańskiego systemu edukacji - wymiana doświadczeń w ramach WDN – kadra pedagogiczna,

To była wspaniała forma świętowania Narodowego Święta Trzeciego Maja, Dnia Flagi RP oraz 15. rocznicy przynależności Polski do Unii Europejskiej.

Integracja w Przedszkolu jest

wieloaspektowa, przenika każde nasze działanie. To serce, które nadaje rytm wszelkim podejmowanym inicjatywom, czego wyrazem jest innowacyjne podejście w adaptacji ważnych treści do potrzeb i możliwości dzieci, a także zaangażowanie w projekt całej społeczności przedszkolnej: dzieci, rodziców, kadry pedagogicznej oraz pozostałych pracowników.

Podczas oficjalnego podsumowania projektu otrzymaliśmy nagrodę rzeczową, pamiątkowy graweron, oraz co najbardziej cenne - słowa uznania. Dzieci reprezentujące przedszkole czuły, że jest to wielkie wydarzenie, do którego sukcesu przyczyniła się praca ich i wielu innych osób. Z entuzjazmem opowiadali kolegom i koleżankom o gali, w której uczestniczyli. Otrzymanie nagrody to docenienie wartości, które przekazujemy dzieciom, tj. szacunku do różnorodności oraz budowania jedności i współpracy. Działając razem, osiągamy wiele.

Agnieszka Jurkiewicz
Koordynator projektu
w Przedszkolu
Samorządowym nr 26
Integracyjnym
im. Joanny Strzałkowskiej-
Kuczyńskiej
w Białymstoku

Przedszkole nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Łapach

Wychowanie dzieci w duchu patriotycznym jest procesem długotrwałym. Żywa wyobraźnia małego dziecka, duża wrażliwość emocjonalna, zaciekawienie światem sprzyja kształtowaniu obrazu Ojczyzny. Od tego, jaki obraz Ojczyzny ukształtuje się w umyśle i sercu dziecka, zależeć będzie, czy wejdzie ono w dorosłe życie świadome swojej tożsamości narodowej, pełne przywiązania do kraju ojczystego i ludzi w nim żyjących. Wychowanie patriotyczne rozpoczyna się w rodzinnym domu, ale realizowane jest również w przedszkolu. Jest tą dziedziną, której wyników w odniesieniu do dzieci nie da się zmierzyć. To poprzez uczestniczenie w akcjach, konkursach, organizowaniu wystaw, realizację projektów o charakterze patriotycznym, otwieramy dziecięce serca i umysły na kraj ojczysty i ludzi w nim żyjących. W przedszkolu dążymy do kształtowania postaw emocjonalnego przywiązania do ojczystego kraju, rozwijania pozytywnych zachowań społecznych.

Udział i sukces naszej placówki w konkursie „Europo Jesteśmy z Tobą – 15 lat w Unii Europejskiej w Barwach Biało-Czerwonych” organizowany pod patronatem wojewody podlaskiego, Podlaskiego Kuratora Oświaty, Młodzieżowego Domu Kultury w Białymstoku, sfinansowany przez Ministerstwo Kultury

i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017-2022, to jeden z wielu przykładów podejmowanych działań naszego przedszkola w kształtowaniu postaw patriotycznych wychowanków.

Staraniem nauczycieli, integrowaniem środowiska przedszkolnego i lokalnego od wielu lat bez obaw podejmujemy działania dotyczące historii Polski oraz budowania postaw patriotycznych. Przybliżamy w przystępny i atrakcyjny sposób wydarzenia z ojczystych dziejów, zachęcamy do poznawania naszego pięknego kraju. W sposób kreatywny prowadzimy edukację patriotyczną. Istot-

ny jest dobór odpowiednich treści, metod i form pracy, właściwe zorganizowanie procesu dydaktycznego, wychowawczego oraz korzystanie z zasobów środowiska lokalnego. Realizujemy projekty, działania edukacyjne, konkursy wewnętrzne i organizowane przez inne placówki oświatowe, parady, happeningi czy pikniki patriotyczne. Wszystkie nasze działania angażują i integrują środowisko przedszkolne. Wspólnie celebруем święta patriotyczne, zapraszamy rodziców, aktywizujemy rodziny do wspólnych zabaw.

Zachęcamy nauczycieli z innych placówek do wymiany doświadczeń i podejmowania niekonwencjonalnych sposobów uczenia historii najmłodszych mieszkańców naszego miasta oraz czerpiemy z doświadczenia i ciekawych pomysłów innych. Mamy nadzieję, że nasze działania utrwalone na kolejnych etapach edukacji dzieci przyniosą zamierzone efekty – wychowamy świadomych, odpowiedzialnych i przywiązanych do naszego kraju obywateli.

Wiesława Wincenciak
Przedszkole nr 1
z Oddziałami Integracyjnymi
w Łapach

Wielopokoleniowe śpiewanie pieśni i piosenek patriotycznych z okazji 101. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości

Naród, który przestaje śpiewać, przestaje istnieć
Oskar Kolberg

Dzień 11 listopada - Narodowe Święto Niepodległości to dla Polaków jedno z najważniejszych świąt państwowych. Po 123 latach zaborów nasz kraj odzyskał suwerenność. Tego dnia w sposób szczególny czcimy pamięć tych, którzy walczyli o to, by Polska powróciła na mapę Europy.

Patriotyczne Śpiewanie to pomysł na aktywne celebrowanie Narodowego Święta Niepodległości poprzez wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych. Przedsięwzięcie nie jest konkursem ani przeglądem. Uczestnicy spotykają się na nim wielopokoleniowo, nie jako widzowie, ale jako główni wykonawcy, by wspólnie wyśpiewać historię Polski, opisaną w pieśniach i piosenkach patriotycznych. Wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych w takim gronie ma wielką moc - jest źródłem wielu wzruszeń i radosnych przeżyć, wywołuje poczucie wspólnoty i jedności wśród śpiewających i stwarza możliwość okazywania uczuć patriotycznych. Przekonujemy się o tym za każdym razem, kiedy po raz kolejny spotykamy się na wspólnym śpiewaniu.

W roku 2019 zorganizowaliśmy Patriotyczne Śpiewanie po raz dwunasty we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Animacji Kultury w Białymstoku. Przedsięwzięcie zostało objęte honorowym patronatem Wojewody Podlaskiego, Podlas-

kiego Kuratora Oświaty, Marszałka Województwa Podlaskiego, Prezydenta Miasta Białegostoku, IPN Oddział w Białymstoku i NSZZ Solidarność Oświaty Białystok oraz patronatami medialnymi: TVP3 Białystok i Polskiego Radia Białystok. Objęło swym zasięgiem społeczność szkolną miasta Białegostoku oraz województwa podlaskiego.

Główna uroczystość miejska Patriotycznego Śpiewania 2019 z udziałem zaproszonych gości i 21 delegacji szkół miasta Białegostoku i okolic odbyła się 8 listopada 2019 r. o godz. 12.00 w sali WOAK (Spodki) przy ul. św. Rocha 14.

Swoją obecnością zaszczytili nas liczni goście: przedstawiciele władz kościelnych i duchowieństwa Archidiecezji Białostockiej, przedstawiciele władz samorządowych miasta Białegostoku i województwa podlaskiego, przedstawiciele Podlaskiego Kuratorium Oświaty, Sybiracy, przedstawiciele Okręgu Białostockiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, przedstawiciele Koła Żołnierzy 10. Pułku Ułanów Litewskich i Ich Rodzin w Białymstoku, Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników Zarządu Okręgowego w Białymstoku, Podlaskiego Stowarzyszenia Pamięci

Zesłańców Sybiru, żołnierze z 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego, przedstawiciele podlaskich instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz troski o pamięć historyczną, przedstawiciele nauczycielskich związków zawodowych, podlaskich organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, harcerze, dyrektorzy, nauczyciele, rodzice oraz dzieci i młodzież ze szkół miasta Białegostoku oraz mieszkańcy Białegostoku.

Obecność na spotkaniu ludzi, którzy byli naoczniymi świadkami i uczestnikami dramatycznych dla Polski i Polaków wydarzeń, którzy dla Polski poświęcili najpiękniejsze lata swojej młodości, przypominała nam wszystkim o ich bohaterstwie, determinacji i poświęceniu. Ta obecność miała także uświadomić, zwłaszcza młodemu pokoleniu, kim są i za jaką cenę zyskali wolność, i że święte słowa: prawda, wolność, niepodległość nie są dane raz na zawsze.

Łącznie w spotkaniu uczestniczyło około 280 osób. Tradycyjnie już każdy uczestnik otrzymał białoczerwoną wstążkę i pamiątkowy śpiewnik pieśni i piosenek patriotycznych. Uroczystość uświetniła obecność pocztów sztandarowych: Szkoły Podstawowej nr 12 imienia Zygmunta Głogera w Białymstoku, Białostockiej Chorągwi Związku Harcerstwa Polskiego i 1. Parafialnej Drużyny Harcerskiej Faustyna.

W 101. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości w sposób szczególny chcieliśmy zaakcentować obchodzoną w tym roku 80. rocznicę wybuchu II Wojny Światowej, 75. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego i 75. rocznicę bitwy pod Monte Cassino, co znalazło swój wyraz w śpiewanych piosenkach. Zaśpiewaliśmy 12 pieśni i piosenek patriotycznych. Były to:

„Mazurek Dąbrowskiego”, „Rota”, „Hej, Hej Ułani”, „Pierwsza Kadrowa”, „Białe róże”, „Szara Piechota”, „Marsz Pierwszej Brygady”, „Ej dziewczyno, ej niebogo”, „Modlitwa Partyzancka”, „Czerwone maki”, „Warszawskie dzieci” i „Marsz Mokotowa”. Pieśni te były dla młodych ludzi swoistą lekcją polskiej historii, a łzy w oczach uczestników walk o wolną Polskę, obecnych na spotkaniu, zdawały się mówić, że bolesne wspomnienia, które noszą w swojej pamięci są ciągle żywe.

Patriotyczne Śpiewanie 2019 odbyło się także w 46 placówkach województwa podlaskiego. Wspólne śpiewanie połączyło pokolenia i społeczności lokalne. Można by powiedzieć, parafrazując myśl Oskara Kolberga, że kiedy śpiewamy pieśni patriotyczne, kiedy przekazujemy je kolejnemu pokoleniu Polaków – istniejemy jako Naród. Dziękujemy wszystkim, którzy tę ideę pielęgnują i upowszechniają.

Pieśni patriotyczne to nasze dziedzictwo. Zaśpiewaliśmy je z dumą i radością. Niech te pieśni

porywają nas nadal, niech zbliżają nas do siebie, niech w dalszym ciągu dostarczają nam chwil wzruszeń, niech budzą wspomnienia rodzinnego domu i echa dawnych lat. Niech będą nadal manifestacją naszej wspólnoty i tożsamości narodowej, a dla naszych dzieci – najmłodszych Polaków, niech będą szansą na zakorzenienie się we własnej kulturze i historii. Śpiewajmy więc i przekazujemy te pieśni następnym pokoleniom. Zaśpiewajmy je znowu, za rok, w jeszcze szerszym gronie. Zapraszamy już dziś!

**Ewa Sokolińska,
Jolanta Zajkowska
i Iwona Olender**
– koordynatorzy Patriotycznego
Śpiewania
Szkoła Podstawowa nr 12
im. Zygmunta Głogera
w Białymstoku

Patriotyczne Śpiewanie na osiedlu im. Henryka Sienkiewicza w Białymstoku

To uroczyste, wspólne, wielopokoleniowe śpiewanie pieśni i piosenek patriotycznych miało na celu uczczenie 101. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Jego mottem była myśl Oskara Kolberga: *Naród, który przestaje śpiewać, przestaje istnieć.*

Dnia 07.11.2019 odbyła się kolejna edycja Patriotycznego Śpiewania na Osiedlu Sienkiewicza organizowana przez Białostocką Spółdzielnię Mieszkaniową, Wyższą Szkołę Finansów i Zarządzania, Szkołę Podstawową nr 11, Przedszkola Samorządowe nr 8, 26, 42.

„Przybyli ułani pod okienko”, „Serce w plecaku”, „Kwiat czerwony”, „O mój rozmarynie” i „Czerwona róża” - to tylko niektóre utwory jakich mogliśmy wysłuchać podczas spotkania.

Uroczystość uświetniły występy dzieci z placówek oświatowych Osiedla Sienkiewicza, chór Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku, a także chór Klubu Mikron w Białymstoku.

Prześlaniem uroczystości było połączenie pokoleń oraz wzmocnienie w uczestnikach patriotyzmu poprzez wspólne odśpiewanie pieśni

opowiadających o historii naszego kraju. Podczas wydarzenia śpiewali wszyscy, bez wyjątku: dzieci, młodzież, dorośli i seniorzy. Przybliżona została również historia odzyskania niepodległości przez Polskę.

Wspólne radosne świętowanie płynące z potrzeby serca potwierdza słuszność organizacji takich przedsięwzięć.

Bożena Chodyniecka
dyrektor
Szkoły Podstawowej nr 11
im. Kornela Makuszyńskiego
w Białymstoku

BohaterON – włóż historię w Jedynce!

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Grajewie bardzo aktywnie zaangażowali się w projekt BohaterON – włóż historię. Organizatorami ogólnopolskiej akcji BohaterOn, realizowanej od 2016 roku, są Fundacja Sensoria i Fundacja Rosa, partnerem merytorycznym jest Instytut Pamięci Narodowej, a cała kampania została objęta patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej.

BohaterON – włóż historię to ogólnopolska kampania o tematyce historycznej, której celem jest upamiętnienie i uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego poprzez wysłanie im własnoręcznie przygotowanych kartek z życzeniami i listów. Połączenie dwóch słów w nazwie kampanii – „bohater” i „on” – ma symbolizować włączenie świadomości społecznej dotyczącej historii. Powstanie Warszawskie to jedno z najważniejszych wydarzeń kształtujących polską tożsamość. Było sprawdzianem takich wartości jak patriotyzm, wolność czy umiejętności przeciwstawiania się wrogom. Jednak dzisiejsza młodzież i dzieci niewiele wiedzą o tym wydarzeniu, a świadkowie tamtych dni – powstańcy – odchodzą. Ludzie ci zasłużyli na wdzięczność i pamięć – akcja BohaterOn umożliwia to. Projekt,

BOHATERON
WŁÓŻ HISTORIĘ

w którego realizację włączyła się nasza szkoła, ma edukować Polaków, zwłaszcza młode pokolenie, bazując na historiach Powstańców, wzmacniać poczucie tożsamości narodowej, krzewić postawy patriotyczne oraz budować wrażliwość społeczną.

Uczniowie naszej szkoły podczas październikowych lekcji języka polskiego, historii, WOS-u, godzin wychowawczych brali udział w zajęciach prowadzonych zgodnie

z sugerowanymi przez organizatorów akcji scenariuszami oraz pomysłami koordynatora i nauczycieli biorących udział w przedsięwzięciu. Przeprowadzone w oparciu o pomoce dydaktyczne lekcje pozwoliły wprowadzić uczniów w tematykę Powstania Warszawskiego i losy Powstańców. Dzięki wyświetlanym filmikom i dostępnym materiałom, młodzież mogła zgłębić historie adresatów swoich kartek i listów oraz poznać relacje z tamtych wydarzeń żyjących wciąż naocznych świadków. Udział w kampanii BohaterON – włóż historię dał szansę na nawiązanie dialogu pokoleń, pozwolił wyrazić wdzięczność, szacunek i pamięć – wartości, o których nigdy nie powinniśmy zapominać. W tym roku szkolnym w akcję włączyli się uczniowie drugich i trzecich klas szkoły podstawowej. Najmłodsze dzieci poznały historię Asiuni z książki Joanny Papuzińskiej pod tym samym tytułem, przedstawiającą losy pięcioletniej dziewczynki uwięzionej w wojenne dzieje Polski, obejrzały animowane filmy o tej tematyce. Młodzież mogła poznać losy powstańców z filmu Miasto 44 oraz

filmów dokumentalnych, wysłuchać recytacji wierszy patriotycznych w wykonaniu koleżanek z klasy 6. Następnie uczniowie, poczynawszy od klasy II do VIII, przygotowywali własnoręcznie kartki z życzeniami dla Powstańców oraz pisali wzruszające

listy, wyrażając wdzięczność i podziw uczestnikom powstania. Mamy nadzieję, że każda kartka zawierająca życzenia lub podziękowania dla Powstańca - człowieka, który walczył w obronie naszej Ojczyzny, dostarczy odbiorcy wielu wzruszeń i radości. Tę

lekcję historii i patriotyzmu młodzież za-konńczyła wysyłając w tradycyjny sposób kartki, a co za tym idzie przesłanie Powstańcom: **DZIĘKUJEMY i PAMIĘTAMY!**

W akcji wzięło udział łącznie 170 osób, które wysłały do Powstańców Warszawskich 150 kartek i listów! Uczniowie mieli szansę na uczestnictwo w jednej z największych polskich kampanii o tematyce historycznej, dzięki której zdobyli cenną wiedzę i doświadczenie, a jednocześnie mieli szansę na rozbudzenie uczuć patriotycznych oraz kształtowanie postawy szacunku do historii kraju. Jesteśmy bardzo dumni z tego, że uczniowie naszej szkoły podjęli wyzwanie i przyłączyli się tak chętnie do tej wspólnie akcji.

Dziękujemy wszystkim uczniom za udział.

Koordinator akcji
Iwona Lewszyk
nauczyciel
Szkoły Podstawowej nr 1
w Grajewie

Edukacja wysokiej jakości dla wszystkich. Szkoła dostępna dla wszystkich – co to znaczy?

Przygotowywana reforma systemu oświaty ukierunkowana jest na opracowanie i wdrożenie modelu wysokiej jakości edukacji dla wszystkich. Obejmuje organizację kształcenia i wychowania oraz udzielania wsparcia w rozwoju wszystkim dzieciom i młodzieży z różnorodnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty oraz ich rodzicom i nauczycielom.

Szkoła włączająca jest bez wątpienia nowatorskim modelem szkoły powszechnej. Jednak droga do osiągnięcia tego celu nie jest łatwa, a wręcz powiedziałabym, że bardzo trudna. Myśląc o procesie włączania w edukację, najczęściej myślimy o nauce w szkole ogólnodostępnej ucznia z niepełnosprawnością lub zaburzeniami rozwoju. Takie myślenie powo-

duje, że od razu kojarzymy edukację włączającą z problemami, trudnościami, lękiem i obawami szkoły, czy sprostać potrzebom ucznia, a także wymaganiom i oczekiwaniom rodziców. Obecnie istnieje konieczność zmiany tego myślenia, patrzenia na potrzeby nie tyle konkretnej grupy, ile wszystkich uczniów. Szkoła, przed-szkole mają być placówką, w której wsparcie jest naturalnym procesem uruchamianym w momencie, gdy okaże się ono niezbędne, i trwającym tak długo, jak będzie to konieczne. Jednym z ważniejszych zadań w edukacji włączającej jest takie przygotowywanie i prowadzenie zajęć oraz lekcji, aby mogli z nich efektywnie korzystać uczniowie o zróżnicowanych potrzebach.

We włączającym modelu edukacji warto zamiast podkreślać

deficyty czy specjalne potrzeby edukacyjne poszczególnych uczniów, koncentrować się na pokonywaniu występujących w procesie edukacji barier. Szkoła musi być gotowa na przyjęcie każdego ucznia. Nauczyciele, przygotowując wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia, muszą zwracać uwagę na to, co w środowisku (szkolnym i domowym) przeszkadza uczniowi, a co go wspiera oraz jakie ma on możliwości osiągnięcia sukcesu edukacyjnego. Otwarta szkoła musi się tak zmienić, aby umożliwić każdemu uczniowi jak najlepsze funkcjonowanie.

Warunkiem prawidłowego funkcjonowania edukacji włączającej jest aktywne uczestnictwo w tym procesie wszystkich nauczycieli oraz odejście od poglądu, że tylko specjaliści odpo-

wiadają za dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Bardzo ważne są tu postawy i kompetencje nauczycieli. Ich zadaniem jest dostosowanie programu edukacji, wymagań edukacyjnych, sposobu oceniania do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka, uwzględniając specyfikę funkcjonowania konkretnego ucznia. Ważne jest kształtowanie w nich poczucia własnej wartości bez względu na trudności, których doświadczają. Nie jest to zadanie łatwe. Wymaga od nauczycieli pogłębiania wiedzy i nabywania nowych kompetencji. Jedną z trudności w edukacji włączającej jest właśnie przeświadczenie nauczycieli, że nie czują się gotowi na przyjęcie do klasy ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uzasadnieniem jest brak lub niewystarczający stopień posiadanej wiedzy i kompetencji do takiej pracy z nim, by prawidłowo odpowiedzieć na jego potrzeby i możliwości. Należy tu jednak zwrócić uwagę, że wiedzę i kompetencje zawsze można podnieść. Wszyscy bowiem wiemy, że zachodzące obecnie we współczesnym świecie nieustanne, bardzo szybkie zmiany wymuszają na większości zawodów, w tym również zawodu nauczyciela ciągle doskonalenie się (idea uczenia się przez całe życie). Mając więc powyższe na uwadze, początkowy brak kompetencji nie jest niemożliwą „do przeszkoczenia” przeszkodą w organizacji edukacji włączającej.

Dostępna szkoła - co to znaczy?

W mojej opinii, w pełni zasługującą na miano szkoły „włączającej”, dostępnej dla wszystkich jest Szkoła Podstawowa im. Stanisława Moniuszki w Łajskach. Spróbujmy więc przyjrzeć się, co zdaniem jej dyrektora charakteryzuje szkołę dostępną? (G. Małachowska, M. Tarwacki „Dostępne przedszkole, dostępna szkoła – co to znaczy?”, w: Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole, red. naukowa I. Chrzanowska, G. Szumski, 2019)

W jego opinii, otwarta i dostępna dla wszystkich szkoła to taka, w której wszystkie strony społeczności szkolnej prowadzą szeroki dialog. Szkoła powinna być kojarzona z tym, co najlepsze: profesjonalizmem w nauczaniu, rodzinną atmosferą, bezpie-

czeństwem, tolerancją. W centrum uwagi i wszelkich działań musi zawsze znajdować się dziecko z jego potrzebami i oczekiwaniami. Cechą takiej szkoły jest m.in. ciągłe doksztalcanie się kadry w zakresie zarządzania i edukowania.

Szkoła dostępna oznacza ponadto możliwość przebywania, kształcenia się, wychowywania w miejscu, do którego uczęszczają siostra, brat, przyjaciel oraz rówieśnicy z sąsiedztwa. W placówce włączającej żadne dziecko nie jest odizolowane od swojego naturalnego środowiska. Korzysta z bogactwa relacji, emocji komunikowania się, przyswajania wartości, naśladowania wzorcowych zachowań. Szkoła zapewnia mu wszechstronną edukację i bezpieczeństwo.

Szkoła dostępna to także nauczyciele, którzy mają możliwość osobistego i zawodowego rozwoju w zakresie wykorzystywania różnych form i metod nauczania, tworzenia indywidualnych planów i programów edukacyjnych oraz wdrażania pracy zespołowej. Podejmowane w szkole działania są spójne i skuteczne, zaspokajają potrzeby wszystkich uczestników procesu edukacyjnego.

Dostępność, to również „oferta” wychowawcza szkoły, rodziców i innych osób dorosłych. Powinna być ona najwyższej jakości: atrakcyjna, pełna radości, niosąca głęboką prawdę o życiu.

Wzorcem dla nauczyciela i wychowawcy winien być dyrektor jako lider zarządzający różnorodnością. Musi on dbać szczególnie o przełamywanie barier na linii nauczyciel – uczeń, nauczyciel – dyrektor, dyrektor – rodzic. Więzy między tymi osobami istotnie bowiem wpływają na jakość procesu kształcenia i wychowania. Zadaniem lidera jest tworzenie odpowiednich warunków, aby placówka robiła postępy w integracji społecznej, dydaktyce i wychowaniu. Powinien on dążyć do zacieśnienia współpracy w procesie planowania, monitorowania działań oraz finansowania między wszystkimi podmiotami mającymi bezpośredni wpływ na funkcjonowanie szkoły. Działania dyrektora jako lidera mają na celu szersze otwarcie szkoły – aby była nie tylko instytucją przekazującą wiedzę, analizującą zestawienia i wyniki

punktowe, ale również miejscem, w którym wsparcie otrzyma także taki uczeń, który w żadnych rankingach nie jest uwzględniany. Dyrektor musi mieć przekonanie, że im wcześniej wesprze się dziecko ze specjalnymi potrzebami, tym większe jest prawdopodobieństwo osiągnięcia sukcesu edukacyjnego. Należy przy tym pamiętać, że wsparcie powinno obejmować nie tylko ucznia, ale także jego rodzinę. Rodzic jest pierwszym „terapeutą” swojego dziecka, dlatego ważne jest, aby został dokładnie wysłuchany i potraktowany jako osoba niezbędna w procesie kształcenia.

Pod kierownictwem dobrego lidera szkoła dąży do wspierania rozwoju każdego dziecka. Mówiąc o uczniu ze specjalnymi potrzebami, dyrektor pamięta również o jednostkach wybitnie utalentowanych. Wymaga to od szkoły odpowiednich metod i form pracy, zajęć dodatkowych, właściwych pomocy dydaktycznych.

W szkole otwartej dla wszystkich uczniowie są traktowani indywidualnie. Jedni wymagają większego wsparcia emocjonalnego, kolejnym potrzebna jest pomoc w nauce czy dostosowanie materiału do ich możliwości, a inni wymagają odpowiedniego sprzętu technicznego, konkretnej infrastruktury i oprzyrządowania: aparatów słuchowych, programów do powiększania tekstu, ułatwień architektonicznych. Zadaniem dyrektora jest rozpoznanie tych potrzeb i wspieranie działań służących ich zaspokojeniu. W proces ten angażowana jest cała kadra pedagogiczna, czyli nie tylko specjaliści, ale także nauczyciele poszczególnych przedmiotów i wychowawcy. Jest to stała współpraca, w ramach której wszyscy biorą odpowiedzialność za każde dziecko w klasie.

Bardzo dużą rolę odgrywają działania dyrektora w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, mające na celu pobudzanie aktywności nauczycieli i pracowników szkoły: ich samodoskonalenie zawodowe, samokształcenie, podnoszenie kwalifikacji oraz uzyskiwanie stopni awansu zawodowego, współpracę w ramach zespołów, lekcje koleżeńskie, tworzenie programów autorskich, opracowywanie i wdrażanie

Uroczystość z okazji 100-lecia II Liceum Ogólnokształcącego im. Księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej w Białymstoku

innowacji pedagogicznych.

Jak stwierdził dyrektor Szkoły Podstawowej w Łajskach, dbając o wszystkie elementy układanki, jaką jest funkcjonowanie szkoły, a także szanując każdego uczestnika procesu edukacyjnego, można odnieść sukces.

Czy nasza szkoła jest dostępna?

Edukacja włączająca nie jest przyszłością, od dłuższego czasu jest już faktem. Nie ma chyba szkoły, w której nie uczą się uczniowie ze

zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniowie z różnymi niepełnosprawnościami. Czy zatem Wasza szkoła jest dostępna, otwarta na każdego ucznia? Na to pytanie tylko Państwo możecie znaleźć odpowiedź. Warto poddać to wspólnej refleksji i zastanowić się: Jakie są nasze mocne strony i zasoby? Czym dysponujemy, a czego nam brakuje? Co możemy w tej sprawie zrobić sami, a w jakich obszarach powinniśmy poszukać wsparcia? Kto nam

może w tym pomóc? Rozpoczęcie takiej dyskusji w radach pedagogicznych jest bardzo ważne. Wszyscy bowiem chyba chcemy, żeby każda szkoła zapewniała edukację wysokiej jakości dla każdego ucznia.

Jolanta Broda
st. wizytator
Kuratorium Oświaty
w Białymstoku

HOMONIM – kilka słów o nim

Prezentację różnych form szaradziarskich zacząć chcę od formy chyba najprostszej, bo nie wymagającej żadnych działań, przekształceń, a tylko znajomości własnego języka ojczystego. Mam tu na myśli HOMONIM.

Słownik języka polskiego definiuje go jako: wyraz o takim samym brzmieniu, lecz odmiennym znaczeniu, pochodzeniu i czasami także pisowni. Na przykład: zamek – okazała budowla, zamek – do zamknięcia drzwi, zamek – suwak.

Łatwo już można sobie wyobrazić jak skonstruować zadanie, które będzie zawierać przykładowy zestaw słów (jest to oczywiście bardzo nieprofesjonalna moja próba).

*Był bardzo zimny poranek
Kustosz zapiął kurtkę na _____,
Zamknął drzwi na _____
I opuścił _____.*

Dopuszczalne jest też, aby przy tej samej wymowie różna była pisownia, są to tzw. homofony (np.: jak w starym porzekadle):

Dalby Bóg żeby Bug nie wylewał na buk.

Oczywiście homonimami nie muszą być wyrazy w tym samym przypadku, nawet nie muszą to być tylko rzeczowniki, np.: *mamy* – rodzicielki, *mamy* – 1 os. l. mn. czasu teraźniejszego czasownika mieć.
Dziś dla _____ prezent _____.

Często zdarzają się wyrażenia homonimowe składające się z więcej niż jednego słowa. Daje to możliwość „pięknego” budowania rymów. Np.:
Niejednemu po winie

Noga się powinie.

Warto tu także chyba przypomnieć dowcip z brodą w formie zagadki, która wykorzystuje efekt homonimu.

*Pytanie: myli się tylko raz?
Odpowiedź: brudasy.*

Dzięki wykorzystaniu dwojakiego znaczenia wyrażenia myli się otrzymujemy nieoczekiwaną pointę i zabawną grę słowną. Zamiast znaczenia o „myleniu się tylko raz” (w domyśle pytającemu chodzi o sapers) otrzymujemy inne, homonimowe znaczenie pytania o mycie się tylko raz – stąd, poprawna skądinąd, odpowiedź.

Effekt homonimii wykorzystywany jest przez wielu znakomitych autorów. Przykłady z twórczości Tuwima, Gałczyńskiego, Boya-Żeleńskiego można mnożyć, często są powszechnie znane. Oto jedno z mistrzowskich dziełek (zawierające także homofony) Juliana Tuwima:

Eryk sięga po tom, stworzony mu z niczego.

Ery księga! Potomstwo żony, muz, Nietzschego.

Wśród zadań szaradziarskich homonimy traktowane są jako drobne formy tekstowe (nie diagramowe). Mają je w swoim dorobku chyba wszyscy „układacze”. Oczywiście o poziomie zadania decydują nie tylko ilość i trafność homonimów, ale także umiejętności, wręcz talent poetycki. Jako przykład chcę zademonstrować prosty w swym charakterze lecz rozbudowany do 14 wersów wiersz jednego z doświadczonych i zasłużonych członków

białostockiego Klubu Szaradzystów ARARA – Apoloniusza Ciołkiewicza.

Jesienny las

*Jesień w lesie, każdy lis to wie,
z drzew ciągle spada suche listowie.
Bywa, że szarak czasem zajęczy,
gdy szyszka trafi w lepek zajęczy.
Lis z przerażenia wzrok miewa dziki,
bo szarżując zobaczył dziki,
a stado dzików wszystkich napada,
nawet gdy deszczu dużo napada.*

*O, popatrz, cała wielka polana
jesiennym deszczem mocno polana.
Woda wśród wrzosów, widlaków, skrzypów,
a w górze hałas. Tam mnóstwo skrzypów
słychać. Gdy woda spływa po korze,
to każde drzewo moknie w pokorze...*

Tak naprawdę sądzę, że wielu z nas zdarzyło się wykorzystać homonimie słów, czasem bardziej, czasem mniej świadomie (czasem żeby się popisać, a co!). Tym niemniej myślę, że kilka słów o charakterze i zasadach tej zabawy pozwoli Ci, drogi czytelniku, rozwinąć tę umiejętność.

W następnych artykułach postaramy się przybliżyć inne formy szaradziarskie. Można je doskonale wykorzystać w procesie dydaktycznym, przez co go uatrakcyjnić.

Osoby zainteresowane kontynuowaniem zabawy słowem (oraz innymi formami łamania głowy) zapraszam do kontaktu z Białostockim Klubem Szaradzystów ARARA lub autorem niniejszego tekstu.

Tadeusz Halicki
wicedyrektor
Zespołu Szkół Technicznych
w Białymstoku

Czy reklama to makrela?

Po zadaniu uczniom takiego pytania możemy się spodziewać odpowiedzi negatywnej. Wówczas zwracamy uwagę, że wyrazy makrela i reklama, chociaż znaczą co innego, składają się z tych samych liter. I to są właśnie **anagramy**.

Można znajdować anagramy do podanych słów pojedyncze, podwójne, potrójne i wielokrotne. Dobrym przykładem będzie tu wyraz LAMPA. Jego anagramem będzie nie tylko słowo AMPLA (rodzaj lampy), ale również PALMA lub PLAMA. Nie muszą to być oczywiście takie same części mowy. Już starożytni Rzymianie znali taki anagram: AVE EVA VAE! (Witaj, Ewo, biada!).

Można zachęcić uczniów, aby spróbowali znaleźć anagramy swoich imion, zaznaczając, że to wcale nie muszą być również imiona (Aneta – Atena, Anna – Nana)), mogą być inne części mowy. I oczywiście nie da się stworzyć sensownego anagramu dla wszystkich imion, z wykorzystaniem wszystkich liter wchodzących w skład imienia. Od imienia Łukasz da się utworzyć słowo „szukał”, „Wanda to „dawna”, Marek – „kamer”, Kasia – „siaka”.

Pora zachęcić uczniów, żeby postarali sami wyszukać anagramy w tekście poniższego wierszyka. Oczywiście należy wcześniej podać, czego tekst dotyczy i wskazać, że trzeba znaleźć trzy słowa.

Ksantypa

Jedno słowo padło, a już jęcza podła wprost na skraj rozpaczy mężusia przywiodła.
Żeby ją poskromić, brakuje mu siły, więc biedny Sokrates znowu podał tyły...

Anagramy: padło, podła, podał.

W końcu proponujemy dokończyć zdanie anagramem słowa z przytoczonego tekstu:

Zdaję sobie sprawę, że Ksantypa to była..... (jędza).

A oto inny żartobliwy wierszyk:

Wkrólewskiej rodzinie

Płacze królowa, rozdziera szaty.
- Stara mantyko, idź precz z komnaty!
- rzekł król. - Czas koniec położyć rykom,
bo zbyttnia wilgoć szkodzi antykom.

Anagramy: mantyko, komnaty, antykom.

Tu również polecamy znaleźć nie trzech wyrazów będących anagramami, możemy powiedzieć, że wówczas są to anagramy podwójne. I zauważamy, że skoro pałac był mokry od łez królowej, to może warto poszukać anagramu do słowa mokry. Uczniowie, analizując budowę wyrazów, wskażą na słowo „rykom”.

Inne zadanie do rozwiązania. Należy odgadnąć imiona uczestników kolonii na podstawie słów wyróżnionych drukiem:

Wspomnienie z kolonii

Jeden **szukał** przygody od samego rana,
aż śmiał się wychowawca, że cały las **zryje**,
więc teraz **tropi** ptaki. **Sroka**,
wszystkim znana,
gdzie usiadła? Na **bujak**. Wcale się nie kryje.
Koledze jedna **rolka** wpadła w lisią jamę,
a to znany pechowiec, kłopoty ma same...

PS.
Na mych letnich koloniach sześciu kumpli miałem,
a ich imiona tutaj przewrotnie schowałem,
lecz Czytelnik zawoła: - My te sztuczki znamy!
I szybko rozszyfruje imion anagramy.

Rozwiązania zagadek: szukał – Łukasz, zryje – Jerzy, tropi – Piotr, sroka – Oskar, bujak – Jakub, rolka – Karol.

Podobnie ma się rzecz z innym tekstem. Tu z kolei na podstawie wytłuszczonych wyrazów uczniowie

mogą próbować odgadnąć nazwy miast, które odwiedziła dziewczynka w czasie wakacji. Jeśli zadanie okaże się zbyt trudne, można podać pierwszą i ostatnią literę odgadywanej nazwy

Zagadkowy list z wakacji

Kochana **Ninko**,
tu w stadninie
z **końmi** radośnie życie płynie.
Nikt z nas na nudę nie narzeka.
Jeździmy tam, gdzie **modra** rzeka.
Mój **Gniady** niby **kuter** brodzi,
ja na nim niby na **cokole**,
a potem galopuję w pole.
Wietrzyk powiewa, lekko chłodzi...

Piję ze **słoja** świeże mleko,
wierzchowca **trawa** za to nęci
i koniczyna wokół pęcin.
Czas wracać. Trochę to daleko...
Do końskich **karków** przytuleni
pędzimy, mocno już spóźnieni.

Tu nie pamięta się o smutkach.
Ślę pozdrowienia.

Twoja **Ludka**

Przestawiając litery w słowach wytłuszczonych, możesz się dowiedzieć, jakie miasta zwiedziła dziewczynka podczas wakacji. Takie przedstawianie nazywa się anagramowaniem.

Rozwiązania zagadek: Ninko – Konin, końmi – Mońki, modra – Radom, Gniady – Gdynia, kuter – Turek, cokole – Olecko, słoja – Jasło, trawa – Warta, karków – Kraków, Ludka – Dukla.

Można też opracować punktację za udzielenie prawidłowych odpowiedzi, a zwycięzcę nazwać Mistrzem Anagramu.

Życzę wszystkim uczniom, by głów łamanie na anagramie było czynnością przyjemną i pożyteczną.

Apoloniusz B. Ciołkiewicz

Uwaga: Wszystkie zamieszczone tutaj rymowanki są mojego autorstwa.

„Mali szachiści” w Przedszkolu Samorządowym nr 82 w Białymstoku

Nasze przedszkole oferuje wachlarz zajęć dodatkowych, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem wszystkich przedszkolaków. Cały nasz zespół prowadzi przeróżne koła zainteresowań, w których dzieci mogą rozwijać swoje umiejętności i zainteresowania. Doskonalimy nasz warsztat pracy i szukamy coraz nowszych rozwiązań, by w ten sposób sprostać potrzebom dzieci.

Jako nauczycielki, zauważamy jednak u naszych pociech coraz większe problemy z koncentracją. Coraz trudniej jest przykuć uwagę dziecka, które z każdej strony atakowane jest niezliczoną ilością atrakcji i bodźców.

Maluchy coraz więcej czasu spędzają przed komputerem, który staje się trudnym konkurentem dla nas - nauczycieli. Dlatego pomyślałyśmy, że świetną odskocznią od nadmiaru bodźców i sposobem na wyciszenie, koncentrację i zagłębienie się w siebie, będzie gra w szachy, która ostatnimi czasy wraca do łask.

O korzyściach płynących z gry w szachy można by pisać bez końca. Szachy rozwijają logiczne myślenie, pamięć i koncentrację. Wpływają także na aktywność twórczą dzieci, bowiem podczas gry, dziecko samo planuje rozwój wydarzeń na szachownicy i ponosi za nie odpowiedzialność.

Szachy wyrabiają także ambicje stawiania przed sobą wyzwań, a przede wszystkim gotowość do wysiłku i poświęceń dla osiągnięcia celu. Z analizy badań przeprowadzonych przez fundację szachową wynika, że gra w szachy powoduje zwiększenie szybkości czytania ze zrozumieniem oraz rozwoju zdolności matematyczne. Stwierdzono również, że dzieci grające w szachy łatwiej znoszą porażki. Zazwyczaj ponownie próbują rozwiązać problem i robią to do skutku, gdy tymczasem rówieśnicy niegrający rezygnują bądź obniżają sobie poprzeczkę.

Biorąc pod uwagę te niezliczone korzyści, jakie niesie za sobą ta „królewska gra”, ruszyliśmy z realizacją naszego planu. Udało się to nam dzięki współpracy z panem Wojciechem Walewskim, trenerem z Międzyszkolnego Uczniowskiego Klubu Sportowego Stoczek 45 Białystok – mistrzem szachowym, który zgodził się rozwijać w tej dziedzinie nasze przedszkolaki.

W związku z tym, od września w naszym przedszkolu odbywają się zajęcia szachowe, na które raz w tygodniu uczęszczają wszystkie starsze przedszkolaki.

Pan Wojtek odkrywa przed dziećmi tajniki gry w sposób bardzo przystępny. Dzieci mają do dyspozycji profesjonalny sprzęt, tablice demonstracyjne, plansze. Nowe zagadnienia wprowadzane są stopniowo, by nie zniechęcić dzieci. Jedna trzecia czasu poświęcona jest na wprowadzanie nowych treści, zaś pozostały czas na wspólną grę.

Obserwujemy, że wszystkie dzieci z niecierpliwością czekają na te zajęcia. Z chęcią odrabiają prace domowe, a podczas zabawy swobodnej sięgają właśnie po szachy.

Cieszymy się ogromnie, gdyż po raz kolejny okazało się, że nie ma rzeczy niemożliwych, a z pozoru trudna gra, wprowadzana w sposób umiejętny i atrakcyjny, znajduje uznanie wśród najmłodszych. W ten oto sposób - przez zabawę, niejako mimochodem, kształtować będziemy osobowość naszych dzieci i rozwijać potencjał, który drzemie w każdym z nich, a szachy jedynie pomagają go wydobyć.

**Anna Rynkiewicz
Dorota Pruszyńska
nauczycielki
Przedszkola Samorządowego
nr 82
w Białymstoku**

II Liceum Ogólnokształcące im. Księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej w Białymstoku ma 100 lat

Jego początki sięgają 1915 roku. Wtedy w Białymstoku powstało Polskie Gimnazjum Realne – powołane za zgodą władz niemieckich 29 listopada, w rocznicę wybuchu Powstania Listopadowego. Szkoła mieściła się w gmachu przy dzisiejszej ul. Warszawskiej 63, na II piętrze. Polskie Gimnazjum Realne składało się z dwóch szkół: Męskiej i Żeńskiej. Utworzono pięć klas chłopców, pięć dziewcząt oraz jedną wstępną - koedukacyjną.

Ale to 22 listopada 1919 roku stał się kluczową datą w dziejach szkoły. Wówczas upaństwowionemu Gimnazjum Żeńskiemu nadano imię księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej. 2 maja 1932 roku – to kolejna istotna data w historii szkoły. Państwowe Gimnazjum Żeńskie otrzymało sztandar i portret patronki, a od początku nowego roku szkolnego zgodnie z reformą oświaty szkoła stała się Państwowym Gimnazjum i Liceum Żeńskim. Lata wojennej zawieruchy nie przerwały nauczania. Pedagodzy żeńskiego gimnazjum prowadzili tajne komplety. Szkoła wzrastała wraz niepodległą Polską, wraz z nią przeżywała trudny wojny i totalitarnego zniewolenia. Do chlubnej przeszłości szkoła zaczęła powracać u progu nowego milenium. 13 września 1999 roku - Rada Miasta Białegostoku podjęła Uchwałę o przywróceniu Drugiemu Liceum Ogólnokształcącemu w Białymstoku imienia księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej. Uroczystość przywrócenia szkole pierwotnego imienia odbyła się 22 listopada.

Nie dziwi zatem fakt, że świętować należało. Punktem kulminacyjnym obchodów był 22 listopada, kiedy tradycyjnie obchodzone jest Święto Szkoły. W tym roku uroczystość miała charakter wyjątkowy- najpierw podniosła akademia w Operze i Filharmonii Podlaskiej, potem spotkanie koleżeńskie w murach szkoły. To był wyjątkowy czas dla całej społeczności II LO i jego absolwentów oraz emerytowanych pracowników.

Uroczystość z okazji jubileuszu 100-lecia szkoły miała wyjątkowo podniosły charakter. Przed zgromadzonymi w operze zaprezentowane zostały sztandary szkoły z 1932, 1960, 1976 i 1999. Hymn państwowy wykonał Chór Miejski po dykcją pani dr Anny Stankiewicz. To jubileuszowe spotkanie poprowadzili uczniowie klasy maturalnej- Grzegorz Dzieniszewski i Oliwia Przekop. Wspólne świętowanie było okazją do wielu podziękowań i wyróżnień. W imieniu społeczności szkolnej przyjmował je dyrektor Dariusz Bossowski. Swoją obecnością uroczystość zaszczylił Minister Edukacji Narodowej Dariusz Piontkowski, który wręczył Agnieszce Pęksie nagrodę za wybitne osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze, wyróżnił także 15 uczniów szkoły ministerialnymi stypendiami.

Wśród zaproszonych gości gratulujących szkole wspaniałych sukcesów i chlubnej tradycji znaleźli się również poseł do Parlamentu Europejskiego Tomasz Frankowski, Senator Rzeczypospolitej Polskiej Mariusz Krzysztof Gromko oraz Wojewoda Podlaski Bohdan

Paszkowski. Nie zabrakło też ciepłych słów ze strony absolwentów, których reprezentowali na scenie opery Renata Frankowska i Adam Zdanowicz. Uroczystość uświetnili swoją obecnością byli dyrektorzy naszej szkoły: Jan Szczudło, Mariusz Andrzej Łupiński, Ewa Meyer. Nie zabrakło też nauczycieli, pracowników szkoły i oczywiście uczniów. W Operze i Filharmonii spotkali się aktualni wychowankowie II Liceum z absolwentkami gimnazjum żeńskiego z lat 1948-1955 oraz absolwentami szkoły z lat 1956-2018.

II Liceum to szkoła z bogatą historią, dlatego podczas tej uroczystej akademii nie zabrakło wielu odwołań do przeszłości. Pokazywały to filmy przygotowane na tę okazję, ale też wybory Sapieżanki i Sapiehy II LO.

To jedna z tradycji szkolnych, którą obchodzi się od 2004. Para Sapiehów otrzymuje symboliczny klucz do szkoły i w pięknych strojach reprezentuje ją podczas wszystkich ważnych uroczystości. W tym roku honory pary będą pełnili: Gabriela Grygoruk i Michał Gryguć. O tytuł ten ubiegają się corocznie uczniowie, którzy wyróżniają się wzorowymi wynikami w nauce oraz działalnością społeczną i charytatywną na rzecz szkoły i środowiska. Podczas uroczystej gali zostały ogłoszone tegoroczne wyniki, a książęca para zaprezentowała się we wspomnianych strojach z epoki.

Podczas uroczystości zostały również wręczone szczególne wyróżnienia Perły Księżnej. Od 2004 roku są one przyznawane w kate-

goriach: „Uczeń”, „Nauczyciel” i „Przyjaciel II LO”, a od 2011 r. również „Uczeń na szóstkę” dla uczniów naszego gimnazjum, obecnie Szkoły Podstawowej nr 53 z Oddziałami Dwujęzycznymi, od 2018 – „Osobowość II LO”. Tegorocznymi laureaci to uczniowie: Maciej Sirocki i Agnieszka Szpakowska, pani Agnieszka Pawluczuk, pan Prezydent Rafał Rudnicki oraz osobowość - pan Damian Czykier - absolwent szkoły z 2011 roku, czołowy polski lekkoatleta, uczestnik Igrzysk Olimpijskich w 2016 roku, zdobywca 11 medali złotych, 5 srebrnych oraz 5 brązowych mistrzostw Polski.

II Liceum to szkoła z przyszłością. Jako jedyna w regionie północno-wschodnim otrzymała autoryzację do realizacji programu Matury Międzynarodowej IB. Od 15 lat realizowany jest tu program DSD, przygotowujący do egzaminu państwowego z języka niemiec-

kiego. O tych i wielu innych faktach z życia szkoły opowiadał film, który mieli okazję obejrzeć wszyscy goście.

Uroczystość uświetniała muzyka w wykonaniu kwintetu w składzie: Gabriela Kirejczyk, Michał Twarowski, Hanna Suchocka, Magdalena Staworko oraz Martyna Roszkowska – studentka Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.

Na obchody Jubileuszu 100 – lecia II Liceum Ogólnokształcącego im. Księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej został przygotowany wyjątkowy spektakl. Około 140 młodych, utalentowanych uczniów na jednej scenie zaprezentowało wokalne, taneczne i aktorskie umiejętności. Ich opowieść to historia spotkania w jednym czasie i miejscu, na tej samej studniówce, uczniów z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości z tajemniczym Duchem Szkoły, przenikającym kory-

tarze i zakamarki, świadkiem i towarzyszem kolejnych pokoleń szkolnej społeczności.

Było coś dla ducha, nie zabrakło czegoś dla ciała. Tort urodzinowy smakowali wszyscy goście.

Po uroczystych obchodach 100-lecia w Operze i Filharmonii Podlaskiej, w budynku szkoły odbyło się spotkanie koleżeńskie absolwentów. Mieli oni okazję odbyć sentymentalną podróż w czasie – odwiedzić dawno niewidziane miejsca, porozmawiać z kolegami i koleżankami ze szkolnej ławy.

Tak oto społeczność II LO weszła w nowe pełne wyzwań stulecie.

**Ewa Grochowska,
Marta Pawłowska-Banach,
Aneta Czech
nauczycielki
II Liceum Ogólnokształcącego
im. Księżnej Anny
z Sapiehów Jabłonowskiej
w Białymstoku**

Obchody 30. rocznicy uchwalenia Konwencji o prawach dziecka w placówkach oświatowych w Białymstoku

*Niespornym jest prawo dziecka do wypowiedzania swych myśli,
czynnego udziału w naszych o nim rozważaniach i wyrokach.*

*Gdy dorośniemy do szacunku i ufności,
gdy samo zaufa i powie, co jest jego prawem
– mniej będzie zagadek i błędów.*

Janusz Korczak

Historia praw dziecka nie jest zbyt długa, bowiem dopiero na przełomie XVIII i XIX wieku w świadomości ludzi ukształtowało się przekonanie, że dziecko potrzebuje specjalnej opieki i ochrony. Po raz pierwszy prawa dziecka zapisano w Deklaracji Genewskiej

z 1924 r. Dokument ten nie był jednak wiążącą umową, a jedynie przedstawiał stanowiska dobrej woli. Kraje nie były zobligowane do zapewnienia przestrzegania tych przepisów. W 1978 r. Polska zaproponowała Komisji Praw Człowieka ONZ uchwalenie Konwencji o pra-

wach dziecka i przedstawiła projekt, który był później dwukrotnie modyfikowany. Dopiero 20 listopada 1989 r. Konwencja została jednogłośnie przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych. Rok później weszła w życie i stała się prawnie obo-

wiążująca dla krajów, które ją ratyfikowały.

Obchody 30. rocznicy uchwalenia Konwencji o prawach dziecka połączone z akcją „Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka z UNICEF” odbywały się pod hasłem „Dla każdego dziecka-dzieciństwo”. Do wspólnego świętowania zostały zaproszone samorządy miast oraz placówki edukacyjne z całego kraju. Na ten apel odpowiedziały władze naszego miasta oraz nauczyciele i dzieci z białostockich szkół i przedszkoli.

Świętowanie w przedszkolach rozpoczęło się od przybliżenia wychowankom tematyki dotyczącej praw dziecka. Podczas zajęć edukacyjnych korzystano z materiałów dydaktycznych dostępnych na stronie internetowej UNICEF Polska. W efekcie powstały prace plastyczne na temat „Dla każdego dziecka - dzieciństwo”. W każdym przedszkolu odbyły się konkursy, głosowania, aby wyłonić tę najładniejszą, która będzie reprezentowała placówkę na wernisażu. W szkołach podstawowych, oprócz konkursu plastycznego, przeprowadzono dodatkowo konkurs fotogra-

ficzny. Wszystkie zwycięskie prace zostały zaprezentowane na wernisażu zorganizowanym w VI Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Zygmunta Augusta w Białymstoku 20 listopada 2019 roku, podczas uroczystej inauguracji obchodów uchwalenia Konwencji praw dziecka, połączonej z debatą z udziałem władz miasta, ekspertów w tym zakresie oraz młodzieży z białostockich szkół podstawowych i liceów.

Białostockie uroczystości miały ważne przesłanie, a mianowicie uwrażliwienie na potrzeby i prawa dzieci z innych krajów znajdujących się w stanie wojny, kryzysu ekonomicznego, klęsk żywiołowych i innych trudnych sytuacji. W placówkach oświatowych we współpracy z UNICEF Polska przeprowadzono akcję charytatywną „Prezent bez Pudła”, czyli zbiórkę pieniędzy na rzecz pomocy dzieciom w Afryce i Syrii. Z uzbieranych funduszy zakupiono m. in. mleko terapeutyczne, szczepionki, saszetki ORS. Wskazane produkty UNICEF Polska dostarczy najbardziej ich potrzebującym dzieciom.

Kulminacją obchodów były „Łańcuchy Przyjaźni” utworzone z połączonych rąk dzieci z białostockich przedszkoli, które w tym dniu były ubrane na niebiesko. Był to gest zjednoczenia się z dziećmi z całego świata, szczególnie podopiecznymi UNICEF. Niebieskie „Łańcuchy Przyjaźni” zostały uwiecznione na zdjęciach oraz filmach nagrywanych za pomocą dronów.

Równolegle realizowano pro-

projekt „Miasto Białystok przyjazne dzieciom”, podczas którego zebrano pomysły małych mieszkańców na dokonanie zmian w mieście. Najciekawsze propozycje przedstawiciele przedszkolaków uroczystie przekazali Prezydentowi Miasta Białegostoku Panu Tadeuszowi Truskolaskiemu na sesji Rady Miasta Białystok w dniu 25 listopada 2019 roku.

Obchody 30. rocznicy uchwalenia Konwencji o prawach dziecka w naszym mieście przyczyniły się do integracji środowiska lokalnego oraz stały się okazją do głębszego zastanowienia nad sytuacją dzieci

w różnych stronach świata. W działaniach we współpracy z Departamentem Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz UNICEF Polska uczestniczyły 44 placówki przedszkolne.

Dziękujemy serdecznie dyrektorom, nauczycielom z białostockich przedszkoli i szkół podstawowych za podjęte formy współpracy w ramach obchodów 30. rocznicy uchwalenia Konwencji o prawach dziecka. Naszym wspólnym działaniem pokazaliśmy, że w Białymstoku prawa dzieci są ważne. Dostrzegając ich potrzeby, realizując plany i ustalenia zapewniamy naj-

młodszym mieszkańcom odpowiednie warunki do spełniania marzeń i szczęśliwego dzieciństwa.

Bogusława Czyska
Przedszkole Samorządowe nr 77
„Rumiankowe Przedszkole”
im. S. Kossak w Białymstoku

Ewa Sochor
Przedszkole Samorządowe nr 76
„Na Zielonych Wzgórzach”
w Białymstoku

Bogusława Żywno
Przedszkole Samorządowe
nr 82 „Stumilowy Las”
w Białymstoku

Razem dla Edukacji

Szkoła Podstawowa nr 1 w Łomży od 7 października 2019 roku rozpoczęła realizację projektu „Razem dla Edukacji” w ramach konkursu „Rodzina polonijna” na lata 2019 – 2020 współfinansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W ramach projektu szkoła nawiązała współpracę z Gimnazjum im. Michała Balińskiego w Jaszunach na Litwie. Tematem przewodnim projektu jest „Piękno ziemi ojczystej – historia i współczesność w Polsce i na Litwie”. Celem współpracy jest uwrażliwienie młodych ludzi na dziedzictwo kulturowe obu krajów, zrozumienie podobieństw i różnic kulturowych, nauka patriotyzmu w duchu wzajemnego poszanowania – zapoczątkowanie międzynarodowej współpracy ponad granicami. W projekcie biorą udział 16 – osobowe grupy uczniów z obu szkół

oraz ich opiekunowie.

Od 7 do 11 października Szkoła Podstawowa Nr 1 w Łomży gościła w swoich progach uczniów klasy ósmej z Gimnazjum w Jaszunach oraz ich opiekunów, panią wicedyrektor Andżelę Dajlidko i nauczy-

ciela matematyki- panią Janinę Bujko. Po uroczystym powitaniu, w którym uczestniczyli: prezydent miasta Łomży - pan Mariusz Chrzanowski, prezes Stowarzyszenia Wspólnota Polska Oddział Łomża - pani Hanka Gałązka oraz przewod-

niczająca Rady Rodziców SP 1 - pani Urszula Wądołkowska, uczniowie wzięli udział w zajęciach integracyjnych zorganizowanych przez panią psycholog oraz zajęciach sportowych poprowadzonych przez nauczycieli wychowania fizycznego. W kolejnych dniach goście z Litwy wraz z przedstawicielami SP 1 odwiedzili Muzeum Przyrody w Drozdowie, Skansen Kurpiowski im. Adama Chętnika w Nowogrodzie oraz zwiedzili Warszawę (stadion PGE Narodowy, Muzeum Powstania Warszawskiego, Zamek Królewski, Rynek Starego Miasta z symbolem stolicy – warszawską syrenką, Pomnik Małego Powstańca, Pomnik Bohaterów Warszawy „Nike”, Grób nieznanego Żołnierza, Krakowskie Przedmieście i Pałac Prezydencki). Chcąc pokazać piękno Łomży i jej mieszkańców nauczyciele języka polskiego, geografii i historii przygotowali zajęcia na temat Łomży i znanych łomżan, a w czasie spaceru po mieście uczniowie odwiedzili Teatr

Lalki i Aktora, Muzeum Północno – Mazowieckie, Katedrę św. Michała Archanioła oraz Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów na Popowej Górze.

Z każdym kolejnym dniem uczniowie i opiekunowie z Gimnazjum w Jaszunach coraz lepiej

poznawali piękno ziemi łomżyńskiej oraz Polski, za co serdecznie podziękowali ostatniego dnia pobytu w SP 1. Pięć dni minęło bardzo szybko, a z powodu nowo zawartych przyjaźni trudno było się żegnać uczestnikom projektu. Na szczęście kontakt nie zostanie zerwany, gdyż w maju uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Łomży odwiedzą swoich kolegów z Litwy w ich gimnazjum.

Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 1 w Łomży Krystyna Kamińska oraz koordynatorzy projektu, pani Monika Rong i Iwona Bazydło składają serdeczne podziękowania na ręce przedstawicieli następujących instytucji: Klub Tańca Towarzystwa "Akat", Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piątnicy, Bracia Mniejsi Kapucyni w Łomży. Dziękujemy za bezinteresowną pomoc i życzliwość, które w szczególności uatrakcyjniły pobyt w Łomży naszym gościom z Gim-

nazjum im. Michała Balińskiego w Jaszunach na Litwie. Dziękujemy również wszystkim nauczycielom z SP 1 zaangażowanym w realizację zadań w ramach projektu Razem dla Edukacji w ramach konkursu „Rodzina polonijna.”

Projekt Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Razem dla Edukacji

współfinansowany przez MEN w ramach konkursu „Rodzina polonijna”. Współpraca szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów

nauczanych w języku polskim ze szkołami w Polsce”.

Monika Rong
Koordynator projektu –
nauczyciel
Szkoły Podstawowej nr 1
w Grajewie

Teatr – lubię to!

*Teatr jest najważniejszą rzeczą na świecie,
gdyż tam pokazuje się ludziom, jakimi mogliby być,
jakimi pragnęliby być, choć nie mają na to odwagi, i jakimi są.*
Tove Jansson, „Lato Muminków”

Dawka emocji nie do opisania. Tak krótko można określić warsztaty dla nauczycieli zorganizowane przez Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki. Przedsięwzięcie zostało objęte patronatem Podlaskiego Kuratora Oświaty. Aktorzy i reżyserzy prowadzący spotkania, niezwykle zaangażowani, pokazali uczestnikom, jak można podczas zajęć teatralnych budować zaufanie i partnerstwo. Potrafili wydobyć z nas i nazwać emocje ukryte tak głęboko, że sami nie wiedzieliśmy o ich istnieniu. Przekonali nas, że z każdym uczniem można wypracować podobną relację, skłonić nawet tego nieśmiałego i zamkniętego w sobie do otwarcia się i uwolnienia uczuć. Bo teatr uczy przez przeżywanie, oddziałuje na sferę emocjonalną dziecka i młodego człowieka, pomaga ćwiczyć wyrażanie uczuć, usprawnia komunikację.

Spotkania odbywały się w weekendy przez trzy kolejne tygodnie października. Tematyka warsztatów dostosowana była do potrzeb peda-

gogów zainteresowanych wykorzystaniem dramy w pracy z dziećmi i młodzieżą. Celem projektu było dostarczenie nauczycielom wiedzy, kompetencji i umiejętności w następujących obszarach:

„**Koło teatralne**” – skompletowanie bazy podstawowych ćwiczeń teatralnych przydatnych do pracy z uczniami (prowadzący Justyna Godlewska-Kruczkowska

i Adam Biernacki);

Podczas tych zajęć rozmawialiśmy o cechach osobowych instruktora teatralnego czy animatora kultury, ale też o tym, co uczeń zyskuje, biorąc udział w zajęciach koła teatralnego. A otrzymuje wiele: rozbudza wyobraźnię i wrażliwość, wzbogaca słownictwo, kształtuje poczucie odpowiedzialności i dyscypliny, eliminuje nieśmiałość,

wzmacnia poczucie własnej wartości, rozwija umiejętność posługiwania się poprawną polszczyzną, zaspokaja potrzeby twórczej aktywności. Pracowaliśmy nad zadaniami aktorskimi integrującymi zespół, koncentrację, komunikację, wyrażanie uczuć i emocji. Dowiedzieliśmy się, jak dobierać tekst, tworzyć scenariusz.

„Zrozumieć spektakl teatralny” – przybliżenie metod analizy spektaklu (prowadzący Krystyna Kacprowicz-Sokołowska i Marek Ci-chucki);

Te warsztaty pokazywały, jak zachęcić uczniów do podjęcia próby zrozumienia spektaklu, dostrzeżenia, że każda sztuka ukazuje relacje zachodzące między bohaterami (ludźmi), że najważniejsze w spektaklu to ukazać konflikt żywych ludzi. Wtedy uczniowie uświadomią sobie, że emocje, np. łzy, radość, śmiech, lęk, rozpacz, gniew są wciąż takie same, bez względu na to, czy sztuka została

napisana dwa tysiące lat temu, czy współcześnie.

„Recytacja – czyli zrozumieć poezję” – warsztatowe metody interpretacji poezji (prowadzący Monika Zaborska i Bernard Bania);

Zajęcia te obejmowały treści związane z przygotowaniem ucznia do konkursu recytatorskiego, począwszy od doboru tekstu literackiego, który przede wszystkim musi współgrać z dojrzałością i wrażliwością wykonawcy. Dopiero to doprowadzi do zrozumienia tekstu, jego twórczej interpretacji, a na koniec do uzyskania prawdy emocjonalnej. Podczas warsztatów poznaliśmy aktorskie triki interpretacyjne, nauczyliśmy się, jak opracować tekst pod względem logiki i myśli w nim zawartych po to, by uczeń rozumiał i czuł to, co mówi lub gra. Dowiedzieliśmy się, jak budować mapę emocjonalną bohatera zgodnie z intencjami autora tekstu, by przekaz sceniczny nie był monotony. I na koniec – jak

przełożyć mapę emocjonalną na indywidualne emocje wykonawcy.

„Realizacja przedstawienia szkolnego” – ukazanie metod i narzędzi realizacji niepowtarzalnych wydarzeń artystycznych w szkole (prowadzący Arleta Godziszewska i Grzegorz Suski);

Prowadzący zajęcia przekonali nas, że nudny z punktu widzenia młodzieży tekst należący do kanonu dzieł literackich omawianych w szkole można uczynić atrakcyjnym i wystawić na scenie na świeżo. Należy tylko słuchać młodych, kreatywnych ludzi, wydobywać z nich pomysły i na nowo je wykorzystywać. W teatrze amatorskim najważniejszy jest proces pracy nad tekstem i biorący w nim udział wrażliwi, twórcy ludzie. Pani Arleta i pan Grzegorz pracowali z nami ćwiczenia pokazujące, jak wydobyć energię z aktora i przełamać jego ograniczenia. Tym warsztatom towarzyszyły nieprawdopodobne emocje.

„Emisja głosu” – techniki ćwiczenia ułatwiające prawidłową pracę z własnym głosem (prowadzący Agnieszka Możejko-Szekowska i Patryk Ołdziejewski);

Zajęcia te miały na celu nauczenie poprawnych nawyków, dzięki którym zachowamy zdrowy aparat mowy. Uczestnicy uczyli się świadomie używać oddechu, otwierać i wzmacniać dźwięk, modelować i harmonizować głos.

Warsztaty, które odbywały się w Teatrze Dramatycznym, miały,

oprócz dużego doświadczenia i praktyki prowadzących je reżyserów i aktorów, jeszcze jedną wartość – to zespół ludzi, który na tych zajęciach się spotkał. Zarówno nauczyciele – niezwykle otwarci, poszukujący i pomysłowi entuzjaści teatru, jak też prowadzący - ludzie na co dzień związani z teatrem zawodowo, potrafili stworzyć szczególną atmosferę, uwalniającą i rozbudzającą wyobraźnię każdego uczestnika, by odsłonić, dotknąć jego głęboko ukrytych emocji. A emocje to przecież jeden

z ważniejszych elementów pracy z uczniami i najlepszy fundament porozumienia we wspólnym tworzeniu.

(W artykule wykorzystałam materiały szkoleniowe warsztatów „Teatr – lubię to”)

Anna Móźdzysłowska
nauczyciel języka polskiego
XIII Liceum Ogólnokształcące
w Białymstoku

Zdjęcia: Maciej Nowakowski

Dzień dobry! Uśmiech proszę...

Bogactwem człowieka są: uśmiech, przyjazny gest, pogodne słowo – tak twierdzi flamandzki pisarz Phil Bosmans.

Te trzy wartości są bardzo ważne w relacjach między uczniem a nauczycielem. Stanowią podstawę uzyskania oczekiwanych efektów nauczania. Jeżeli uczeń czuje, że jest akceptowany, a nauczyciel do jego problemów odnosi się z szacunkiem i zainteresowaniem, wówczas buduje się atmosferę powodującą pełne wykorzystanie potencjału ucznia.

Uśmiech pełni komunikacyjną funkcję. Jest najstarszym procesem społecznym związanym z człowiekiem. Uśmiech jest językiem ciała. To najczęściej występująca i najłatwiej rozpoznawalna ekspresja emocji w kontaktach interpersonalnych. Na portalu socjologia.pl znawcy tematu twierdzą, że „pomaga nam zawierać nowe zna-

jomości, komunikować niewerbalnie nasze uczucia, wpływać na innych i wnioskować o intencjach. Bez tego byłoby nam trudno funkcjonować w społeczeństwie i utrzymywać poprawne relacje z ludźmi.”

Umiejętności werbalne i niewerbalne komunikowania się nauczyciela z uczniami odgrywają istotną rolę w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Nauczyciel przez całą lekcję wpływa na uczniów swymi ruchami, minami i gestykulacją. Psycholog Albert Mehrabian stwierdził, że sygnały niewerbalne mają pięciokrotnie większe oddziaływanie na grupę odbiorców niż sygnały werbalne. Odkrył, że tylko 7 % znaczenia danej wiadomości zawarte jest w słowach, 38 % w brzmieniu głosu, a aż 55 % w sygnałach niewerbalnych. Według niego „uczniowie momentalnie zauważają widoczne

na twarzy przeżycia i miny nauczyciela prowadzącego lekcje w klasie, bez względu na to, co mówi. Wywołują one niejednokrotnie wpływ na pozytywną lub negatywną atmosferę w klasie.” A więc można powiedzieć, że emocje nauczyciela i uczniów są bardzo ważnym elementem lekcji. To w zdecydowanej mierze od nauczycieli zależy, jaką tworzy na zajęciach atmosferę do nauki. Wzajemne zaufanie stanowi trwały element wspólnych relacji.

Badania psychologów potwierdzają fakt, że uczniowie lubią przebywać na lekcjach, na których nie muszą się bać, a nauczyciel wita ich z uśmiechem. W atmosferze wzajemnego szacunku kształtują świat swoich wartości. Aldona Torenc (nauczycielka języka polskiego, trenerka NLP) jest przekonana, że „uśmiechem można zjednać wielu uczniów. Nauczyciel

o pogodnym usposobieniu, który okazuje uczniom sympatię, może osiągnąć na lekcji znacznie więcej.” W pedagogice poświęcono wiele miejsca temu zagadnieniu. Specjaliści są zgodni, że dzięki uśmiechowi jesteśmy bardziej otwarci na innych, częściej i lepiej wykształca się w nas postawa empatii i chęci pomocy innym. Niewątpliwie uśmiech jest formą uczestniczenia w życiu społecznym, kontaktu z otoczeniem, czy formą porozumiewania się. Jest też wyrazem życzliwości, przychylnego stosunku do innych ludzi. Stanowi cechę świadczącą o pełnym rozwoju osobowości człowieka. Z badań przeprowadzonych w 2015 roku przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Mławie wynika, że uśmiech spełnia wiele funkcji

w życiu człowieka. Zarówno uczniowie jak i nauczyciele wskazywali trzy rodzaje uśmiechu: uśmiech radosny, szczery i porozumiewawczy. Każdy z nich stanowi wartość wychowawczą, wykorzystywaną podczas trwania zajęć lekcyjnych. Badania także wykazały, że uczniowie widzą zdecydowaną różnicę we własnym zachowaniu względem nauczyciela, który uczy z uśmiechem. Sami przyznali, że są oni otwarci i bardziej ufni, a sama nauka wydaje się być przyjemniejsza.

Niejednokrotnie także podkreślali, że uśmiech powoduje zwiększenie motywacji do nauki, wzbudza zainteresowanie, oraz pomaga w zapamiętywaniu określonego materiału.

Doktor psychologii Piotr Kwia-

tek OFMCap twierdzi, że uśmiech jest samonapędzającym się mechanizmem i ma magiczną siłę. Według niego bywa zaraźliwy. Dobrze jest więc przebywać w towarzystwie, w którym często się pojawia zasada - z kim przystajesz, takim się stajesz.

W nawiązaniu do słów Phila Bosmansa, które przytoczyłam na wstępie, może więc warto lekcje zaczynać od uśmiechu, który zbuduje pozytywną atmosferę w klasie i będzie pewnego rodzaju „bogactwem” nauczycieli i uczniów.

Maryla Boćkowska
nauczyciel języka polskiego
III Liceum Ogólnokształcące
im. K.K. Baczyńskiego
w Białymstoku

fot. Maritta Kossakowska